

Hodnocená dizertační práce Martina Šimona se skládá z obecně koncipované vstupní kapitoly v rozsahu 40 stran s rozsáhlými odkazy na literaturu (seznam čítá 12 stran) a souboru čtyř článků publikovaných v období let 2011-12. Jedná se o dva články v českých impaktovaných časopisech (IF = 0,094 a 1,021), jeden v zahraničním časopise (IF = 1,362) a o kapitolu v recenzované knize vydané v Česku. Scientometrické charakteristiky časopisů zaručují náležitou kvalitu publikovaných článků. Z metodologického hlediska představuje jeden článek teoreticky orientovanou studii ke sledované problematice a zbývající tři prezentují výsledky případových studií založených převážně na metodách kvalitativního šetření ve vybraných regionech Česka.

Jak již z názvu dizertační práce vyplývá, je stěžejním tématem problematika kontrurbanizace. V české sociální geografii i v ostatních sociálních vědních disciplínách byla tomuto procesu dosud věnována minimální pozornost. Prakticky neexistuje studie, která by se explicitně této problematice ať již v teoretické, metodologické či empirické rovině v našem prostředí věnovala. Což je vzhledem k tomu, že ve světové, především geografické literatuře, je toto téma od sedmdesátých let minulého století poměrně frekventované, poněkud překvapující. Autor tak svým výzkumem zaplňuje určitou mezeru v české sociální geografii (a nejen v geografii) a přináší a rozpracovává pro ni nové téma. Na druhé straně je třeba připomenout – a autor si je toho plně vědom – že řada procesů, které jsou v rámci konceptu kontraurbanizace studovány, jsou součástí výzkumu orientovaného například na problematiku periferních oblastí a venkovského prostoru, které mají v české geografii již tradiční postavení, nebo souvisí s nově rozvíjeným tématem amenitní migrace. Z uvedeného vyplývá, že zaměření hodnocené dizertace je svým způsobem v české geografii „průkopnické“ a z tohoto pohledu je třeba práci i hodnotit.

Práce především ve své úvodní kapitole a stěžejním článku publikovaném v časopise Geografie přináší obsáhlý kritický rozbor nejdůležitějších publikací světové literatury věnovaných problematice kontraurbanizace. I když lze mít výhrady k tomu, že se v některých místech tyto části dizertace překrývají, nebo že se jedná o „pouhý“ přehled literatury, považují tuto část za velmi důležitou. Jedná se totiž o kvalitně zpracovaný a poměrně vyčerpávající přehled názorů na sledovanou problematiku s relativně originálním autorovým uspořádáním, kritickou diskuzí a především s inovativním propojením na situaci ve výzkumu v českých sociálních vědách, popřípadě na specifika českých reálií společenského vývoje v transformačním období. Autor se v této části pokouší se o určitou systematizaci (či strukturaci) často dosti heterogenních koncepcí a teorií, zaujímá vlastní stanoviska, která pak tvoří východisko pro jeho další hodnocení. Autor díky načtení rozsáhlého souboru literatury, prokazuje hlubokou znalost problematiky včetně vazeb na širěji pojaté teoretické koncepty v sociálně vědní oblasti.

Tři ze souboru článků jsou věnovány empirickému výzkumu ve vybraných oblastech Česka. Poněkud specifická - ve vztahu k tématu dizertační práce - je studie zaměřená na

problematiku integrace rumunské přistěhovalecké komunity v Bílé Vodě. Oprávněnost jejího přiřazení k tématu kontraurbanizace je diskutní, ale v kontextu rozmanité škály názorů na tento proces podaných autorem v úvodní části je možná. Další dva články vycházejí z terénního šetření provedeného v pěti periferních oblastech Česka (tzv. vzdálený venkov), jehož součástí bylo především dotazování cca 80 osob přistěhovalých z měst.

Teoretická část dizertace přináší řadu různorodých názorů a vyvolává potřebu další diskuze. Není možné v rámci tohoto stručného posouzení práce na tyto názory reagovat a vést rozsáhlejší polemiku. Dovoluji si uvést jen vybrané dílčí poznámky. Souhlasím s tím, že geografický pohled na vývoj osídlení včetně procesu kontraurbanizace se často opírá o „idealizovaná vývojová schémata“ (str. 17), nemyslím si však, že tradiční makroskopický pohled „se zaměřuje pouze na jeden parciální proces“ a „abstrahuje od ostatních ekonomických a socio-kulturních rámců“ (str. 17). Podle mého názoru se jedná o příliš rezolutní tvrzení. Podobného charakteru je i věta na str. 27: „V podmínkách individualizace životní styl nereflexuje status a třídu, ale je osobní volbou.“ Asi opět příliš příkře formulované tvrzení. Autor poměrně korektně pracuje se složitou terminologickou problematikou. Přesto i v této sféře lze diskutovat např. o používání termínů dekoncentrace a decentralizace, které by mohly odlišovat řádově i kvalitativně různé procesy, v textu jsou však spíše používány jako synonyma.

Zařazené případové studie názorně dokládají obtížnost aplikace teoreticko-metodologických konceptů do praxe empirického výzkumu. Příkladem může být koncept heterolokální identity (str. 23) v kontrastu s problematikou výběru migrantů-respondentů (kde je míra „reálného bydlení“? druhé bydlení ano či ne?). Všechny tři zařazené studie se opírají o data z kvalitativního šetření. I když je autor skeptický ke kvalitě dat o migraci poskytovaných Českým statistickým úřadem, k úplnějšímu pohledu na sledovanou problematiku tato „klasická“ kvantitativní analýza není dosud dostatečně zpracována.

Z formálního hlediska se drobná výtka může týkat seznamů literatury, kdy ani v jednom není úplný přehled autorových prací. V seznamu na straně 6 chybí kvalifikační práce autora, ty lze nalézt v rozsáhlém přehledu literatury (str. 41-52), tam však chybí jiné dvě práce.

Přes některé drobné připomínky je předložená práce nepřehlédnutelným kvalitním přínosem do studia urbanizačních procesů. Závěrem je třeba konstatovat, že autor zde prokázal dostatečný přehled ve sledované tematice a schopnost samostatné tvůrčí vědecké práce. I po formální stránce je studie na kvalitní úrovni a splňuje tak požadavky kladené na tento typ prací.

Práci jednoznačně doporučuji přijmout k obhajobě.